

Sociale vernieuwing

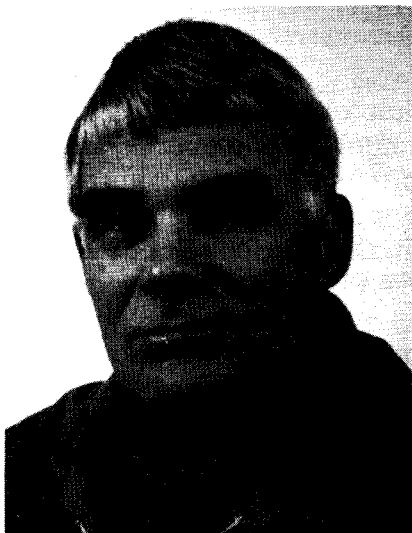
Wie 'sociale vernieuwing' wil op een koopje moet dit stukje maar overslaan. Trouwens, wat is het eigenlijk? In de Haagse discussie gaat het om iets heel nieuws, zó nieuw dat niemand nog weet wat het is. Dat sluit de adembenemende vernieuwing in Oost-Europa dus uit, evenals de best interessante ontwikkeling in Zweden. Over de Europese Gemeenschap kan het ook al niet gaan, hoewel die nog helemaal geen sociale dimensie heeft en er dus best iets aan te vernieuwen valt. Jammer, maar in Den Haag wil men zich nu eenmaal beperken tot iets voor het gebied tussen Egmond en Oldenzaal enerzijds en Delfzijl en Vaals anderzijds. Het gebied dus waar de smalle marges van wijlen Joop den Uyl inmiddels tot één enkel streepje zijn ingekrompen. Provincialisme!

Maar laten we eerst het wat pretentieuze 'vernieuwing' eens vervangen door 'verandering'. Veranderingen verdienen de kwalificatie 'sociaal' als ze betrekking hebben op de verdeling van inkomen en werk en op de manier waarop over die verdeling wordt beslist. Wie het daar mee eens kan zijn zal geen problemen hebben met de stelling dat sociale verandering de onvermijdelijke nasleep is van economische verandering en omgekeerd. En dat het daarom de voorkeur verdient om van sociaal-economische veranderingen te spreken, zodat de samenhang tussen die twee aspecten niet uit het oog wordt verloren.

In de Haagse discussie valt de nadruk op de vraag of het huidige kabinet de ruimte heeft om zich door een beleid van sociale vernieuwing, in het vervolg dus weer gewoon sociaal-economisch beleid genoemd, te onderscheiden van vorige kabinetten, huiselijk gezegd of het zich een eigen politieke kleur kan veroorloven. Wat de hoofdlijn van het beleid betreft, lijkt op die vraag maar één antwoord mogelijk: nee!

Neem nou het beleid van 's rijks penningmeester. Kok is ongetwijfeld strenger in de leer dan zijn voorganger, maar het is onmiskenbaar dezelfde leer. Men kan zich afvragen waarom die grotere strengheid pas ná de verkiezingen mogelijk werd, waarom destijds al niet vanaf de oppositiebanken naar Ruding is geroepen: "toe nou maar, praat niet zoveel over tante Truus en de wenselijkheid van begrotingsdiscipline, maar doe er wat aan. Wacht niet met een strafkorting voor werkweigerars tot wij in het kabinet zitten. Neem een voorbeeld aan

P.J. Vos

Dales en maak ziek zijn wat minder aantrekkelijk. Laat de Koning zelf maar een oplossing vinden voor budgetoverschrijdingen op zijn gebied en verhaal dat niet op andere hoofdstukken van de rijksbegroting. En flanker dat alles met een verantwoorde loonontwikkeling"? Maar dat lijkt me toch geen goede vraag. Verkiezingen dienen om de 'De Gaulle' te vinden die het volk kan vertellen dat Algerije echt verloren is, dat de marges werkelijk zijn verdwenen. Volgens de wetten van het politieke bedrijf moet dat iemand zijn die eerst het volstrekt tegengestelde heeft beweerd. 'Sociale vernieuwing' vervult daarbij een soortgelijke rol als 'grandeur', een stralenkrans die het zicht moet beperken op de leegte erachter.

Het draagvlak voor een zelfstandig sociaal-economisch beleid in kleine landen is geruisloos maar definitief verdwenen in een proces van mondiale economische integratie. De twaalf EG-staten hebben geprobeerd weer greep te krijgen op de ontwikkeling door zelf iets sneller te integreren en een interne markt te vormen. Een stoutmoedig idee dat halfslachtig werd uitgevoerd. Volgens de Europese Akte van 1987 kunnen beslissingen die de interne markt betreffen met meerderheid van stemmen worden genomen, daarentegen blijft voor beslissingen die de rechten en belangen van werknemers en de sociale zekerheid betreffen de unanimiteitsregel van kracht. De geschiedenis leert dat deze regel de totstandkoming van gemeenschappelijk beleid doeltreffend verhindert. Zo werd het sociaal-

economische beleid gesplitst in een sociaal beleid op nationaal niveau zonder eigen economisch draagvlak en een economisch beleid op EG-niveau zonder sociale richtingwijzers. De consequentie hiervan is onder andere dat sociaal beleid zal bestaan uit iets heel anders dan veel mensen zich daarbij voorstellen, namelijk uit pogingen de nationale concurrentiepositie te verdedigen. In de nota *Sociale dimensie Europa 1992* van augustus 1989 heeft de vorige minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid weinig ruimte gelaten voor de illusie dat het om méér zou kunnen gaan. Verdedigen wat we hebben, luidt de boodschap. En zo op het eerste gezicht doen we dat met succes. De produktiviteit is tussen Egmond en Oldenzaal gemiddeld genomen hoger dan elders in de EG, mede als gevolg van een koploperspositie op het gebied van flexibele arbeidscontracten. Veel economen verheugen zich (nog) over dat laatste, maar het is in feite roofbouw op de arbeidsmarkt die ons straks duur zal komen te staan. Bij 'sociale dumping' denken we doorgaans aan Spanje of Portugal, maar in ons eigen huis gebeurt het echt!

Jean Monnet, één der 'founding fathers' van de EG, schijnt in een bui van moedeloosheid over het Europese provincialisme eens te hebben verzucht: "Si c'était à refaire, je commencerais par la culture". Dat lijkt me wat al te omslachtig. Als we eens met de arbeidsmarkt begonnen? Opneming in de EEG-verdragen van een procedure van meerderheidsbeslissingen op het gebied van de rechten en belangen van werknemers en de sociale zekerheid zou de eenheid van sociaal-economisch beleid kunnen herstellen, beleidsruimte en scoringskansen bieden aan ambitieuze politici op Europees en nationaal niveau, de ondernemers hun grote thuismarkt geven, zij het met een sociale dimensie, en de arbeidsmarkt beschermen tegen de erosie van flexibiliteit. Wie sociale vernieuwing wil, hij trekke de wijde wereld in. Helemaal naar Brussel.